

III.Fizika BSC,
Kondenzált anyag fizika
UV Zárthelyi dolgozat V.
2012.

1.) A szilárdanyag állapotegyenletei (egy mólnyi mennyiségre, $n=1$):

$$E = BT + D/2 (V-V_0)^2; \quad \text{illetve} \quad p = -D (V-V_0) + AT. \quad (A, B, D, V_0) \text{ anyagi állandók!}$$

a) Határozza meg az adiabatikus kompresszió modulust! ($\kappa_S = -\frac{1}{V} \left(\frac{\partial V}{\partial p} \right)_S = ?$) **25pont**

b) Miben különbözik ez az izoterm kompresszió modulustól? ($\kappa_S - \kappa_T = ?$) **5pont**

Útmutató: $\kappa_T = -\frac{1}{V} \left(\frac{\partial V}{\partial p} \right)_T$; Célszerű először az entrópiára vonatkozó állapotegyenletet, azaz $S(T,V)$ függvényt meghatározni!

2.) Egy **BCC** molekulakristály párpotenciálja (V) és kohéziós potenciálja (U):

$$V^{L.J.}(r) = -V_0 \left\{ 2 \left(\frac{\sigma}{r} \right)^6 - \left(\frac{\sigma}{r} \right)^{12} \right\}; U(r)^{v.w.} = V_0 \left(A_{12} \left(\frac{\sigma}{r} \right)^{12} - 2A_6 \left(\frac{\sigma}{r} \right)^6 \right)$$

, ahol ismert az A_6^{BCC} ; A_{12}^{BCC} , és adott a V_0 és az $r_0 = \sigma$.

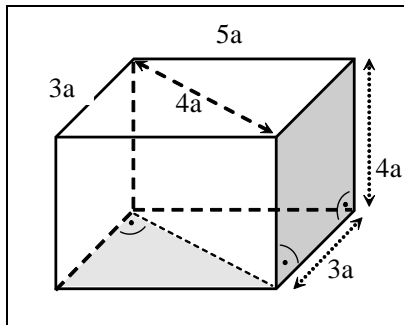
a) Mekkora az egyensúlyi taszító erő a kristályban ($F_t^{w.v.}(R_0) = ?$)? **10 pont**

b) Határozza meg az adiabatikus kompresszió modulust is! ($\kappa_S = ?$)! **25 pont**

Útmutató: Az R_0 definíciója $\left(\frac{\partial U^{v.w.}(R)}{\partial R} \right)_{R_0} = 0$ ($r_0 \neq R_0$)! Fejezzük ki az R_0 -t σ -val.

3.) Egy pontrács primitív cellája az alábbi ábrán látható:

$$\underline{\mathbf{a}}_1 = a (5, 0, 0); \quad \underline{\mathbf{a}}_2 = a (1.8, 2.4, 0); \quad \underline{\mathbf{a}}_3 = a (0, 0, 4); \quad (a = 0.1 \text{ nm})$$

a) Mekkora a Wigner-Seitz cella felszíne? ($F_{w.s} = ?$) **10 pont**

b) Határozza meg a reciprok rácsvektorokat és a Brillouin zóna felszínét és térfogatát! ($\underline{\mathbf{b}}_i = ?$; $F_{B.z.} = ?$; $V_{B.z.} = ?$) **30 pont**

Útmutató: Emlékezzenek a 3-4-5 pitagoraszi számhármásra!

Maximális pontszám: **105 pont**

Megjegyzés: Részpontok is szerezhetők (a jó megoldáshoz vezető) részeredményekért.

-Ponthatárok: **2:** 45 pont-; **3:** 60 pont-; **4:** 75 pont-; **5:** 90 pont

Budapest, 2012. Február 21. 10⁰⁵ -11⁰⁰.

dr. Kojnok József

III. Fizika BSC,
Kondenzált anyag fizika
UV Zárthelyi dolgozat VI.
2012.

1.) Egy atomlánc párpotenciálja ($V(r)$) Morse potenciál:

$$V(r)^{Morse} = V_0 \left(\exp \left(2\alpha \left(1 - \frac{r}{\sigma} \right) \right) - 2 \exp \left(\alpha \left(1 - \frac{r}{\sigma} \right) \right) \right),$$

- a) E potenciál paramétereinek (V_0 , α és σ), illetve az atom tömegének m_a az ismeretében határozza meg a v hangsebességet az egydimenziós L hosszúságú atomláncon /a Brillouin zóna centrumában: $q \approx 0$ -nál)./! 15 pont
- b) Mekkora lesz a hangsebesség a Brillouin zóna kétharmadánál ($q = K/3$ -nél; $v_{K/3} = ?$)? 5 pont
- c) Mekkora itt a körfrekvencia ($\omega_{K/3} = ?$)? Adja meg ezen frekvenciához tartozó $D(\omega_{K/3})$ állapotsűrűséget! 10 pont

2.) T_I hőmérsékletű jég térfogata és hőtágulási együtthatója enyhén függ a nyomástól (sorfejtve):

$$V = a_1 - a_2 p + a_3 p^2 \text{ és } \left(\frac{\partial V}{\partial T} \right)_p = a_4 + a_5 p, \text{ ahol } a_i \text{ -k mérésrel meghatározott pozitív állandók.}$$

A szilárdtestet, mely kezdetben p_1 , T_I intenzív állapotváltozókkal rendelkezik, **izoterm** módon összenyomjuk, p_1 -ről $\rightarrow p_2$ -re növelve nyomását.

- a) Határozza meg a belsőenergia növekedését ebben az **izoterm** folyamatban ($\Delta E = ?$)! 20 pont
- b) Mekkora az entrópia növekedés ugyanekkor? ($\Delta S = ?$). *Útmutató:* $\left(\frac{\partial S}{\partial p} \right)_T = - \left(\frac{\partial V}{\partial T} \right)_p$ 5 pont

3.) A vas (**Fe**) sűrűsége: 7.8 g/cm^3 , kristályszerkezete: **FCC**, atomsúlya **56 g**.

- a) Mekkora az oktaédres üregbe tehető ötvöző atom maximális mérete, hogy még ne feszítse a rácsot: ($r_{\text{oct}}^{\text{max}} = ?$)? 10 pont
- b) Mekkora a sűrűség növekedés, ha az üregek **negyedét** e maximális méretnél kisebb méretű bórral (**B**, atomsúlya **11g**) töltjük ki? ($\rho^{\text{Fe} + 1/4\text{B}} / \rho^{\text{Fe}} = ?$) 15 pont
/Emlékeztetőül az Avogadro szám: $6 \cdot 10^{23} / \text{mol}$ ./

4.) Egy fermion-szerű részecske **diszperziós relációja** a definíció szerint:

$$E(\mathbf{k}) = \alpha k^{7/4}$$

- a) Ábrázolja a **kétdimenziós** részecske állapotsűrűségét és adja meg az energiafüggését? ($D_{2D}(E) \sim E^\phi$; $\phi_{2D} = ?$) 15 pont
- b) E részecske Fermi energiájának hányad része az **átlagenergia**? ($E_{\text{átl.}} = \gamma E_F$; $\gamma_{2D} = ?$) (def.: $E_{\text{átl.}} = E_{\text{össz.}}/N$) 10 pont

Maximális pontszám: **105 pont**

Megjegyzés: Részpontok is szerezhetők (a jó megoldáshoz vezető) részeredményekért.

-Ponttáblák: **2:** 45 pont-; **3:** 60 pont-; **4:** 75 pont-; **5:** 90 pont

Budapest, 2012. Február 21. 11¹⁰ -12¹⁰.

dr. Kojnok József